

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

גליון מספר 311

כ"ה אב
תשפ"ג

פרשת ראה

דרך חיים

על מעשיהם, אלא שאין מדובר פה בענישה כי אם במציאות. הקב"ה נוהג עם האדם לעולם במידה כנגד מידה, ועל כן מי שאינו מרחם אין מרחמים עליו.

כעין זה אמר ר' ישראל מסלנט זצ"ל על המסופר בגמרא (תענית כה:): "מעשה בר' אליעזר שירד לפני התיבה ואמר עשרים וארבע ברכות ולא נענה. ירד רבי עקיבא אחריו ואמר: 'אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה, אבינו מלכנו למענך רחם עלינו' וירדו גשמים. הווי מרנני רבן (רינו חכמים אחר ר' אליעזר), יצתה בת קול ואמרה: 'לא מפני שזה גדול מזה, אלא שזה מעביר על מדותיו וזה אינו מעביר על מדותיו'". הרי תמוה גמרא זו, שכן אם ר' עקיבא מעביר על מידותיו ור' אליעזר לא, נמצא שר' עקיבא אכן גדול מר' אליעזר, ומדוע אותה בת-קול אמר "לא מפני שזה גדול מזה"? ביאר ר' ישראל שלא היה ר' עקיבא גדול מר' אליעזר בדרגתם המידותית, אלא שר' אליעזר היה מבית-שמאי, והם סברו שהראוי הוא לנהוג בקפדנות, בעוד ר' עקיבא היה מבית-הלל אשר סברו כי הדרך הנכונה היא דרך הוותרנות. אם כן אין האחד גדול מן השני, אלא שהקב"ה נהג עם כל אחד במידה כנגד מידה, המעביר על מידותיו - זוכה שהעביר הקב"ה על מידותיו למולו, לעומת בית-שמאי אשר היו מקפידים, וכך נהג עימם הקב"ה בקפדנות ודייקנות מוחלטת. נמצאו למדים שזוהי סגולה נפלאה לזכות ביום הדין, אם נהיה רחמים גם עלינו ירחמו מן השמים.

שבת שלום!

העלון מוקדש לעילוי נשמת
אברהם (אנגלמן) בן משה אליהו ז"ל

נאמר בעיר הנדחת: "ונתן לך רחמים ורחמך" (דברים יג יח) - "כוונת מאמר זה כאן לפי שצוה על עיר הנדחת שיהרגו כל העיר לפי חרב ואפילו בהמתם. מעשה הזה יוליד טבע האכזריות בלב האדם, כמו שספרו לנו הישמעאלים כת הרוצחים במאמר המלך כי יש להם חשק גדול בשעה שהורגים אדם ונכרתה מהם שורש הרחמים והיו לאכזר. והבחינה עצמה תהיה נשרשת ברוצחי עיר הנדחת, לזה אמר להם הבטחה שיתן להם ה' רחמים, הגם שהטבע יוליד בהם האכזריות מקור הרחמים ישפיע בהם כח הרחמים מחדש לבטל כח האכזריות שנולד בהם מכח המעשה. ואומרו "ורחמך" העיר בזה שכל זמן שהאדם הוא בגדר טבע אכזרי כמו כן יתנהג ה' עמו שאין ה' מרחם אלא לרחמן" (אור החיים שם).

אומר ר' חיים שמואלביץ (שיחות מוסר תשל"ב) כי הנה אנו למדים שמובטחת השפעה מיוחדת להורגי עיר הנדחת לזכות למידת הרחמים, חידוש מידת הרחמנות כנגד גדר הרחיצה שפגעה בה. התוצאה של נתינת הרחמים, לפי פירוש של בעל האור החיים, אינה רק זו של בניית מידת רחמים, אלא אף שהקב"ה ינהג עמם במידת רחמים מיוחדת. טעם הדבר הוא כפי שנאמר בדברי חז"ל (שבת קנא:) על פסוק זה - "כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים, וכל שאינו מרחם על הבריות אין מרחמין עליו מן השמים". לכאורה היה אפשר לחשוב שהאמירה "כל שאינו מרחם על הבריות אין מרחמין עליו" הוא כעונש על האכזריות. אך לא היא, מפרשת עיר הנדחת מוכח שדווקא הורגי אנשי העיר שעושים זאת בעצת עליון - זוכים ומרחמים עליהם מן השמים. ואכן אלמלא שנתנו להם רחמים, הרי שמעשיהם היו עולים לגדר אכזריות והיו ראויים לעונש

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

אי אפשר היה לשכנע את ר' אריה זצ"ל לקבל משהו שיקל על בית מגוריו, כפי שידוע ומסופר בספרים. זכור לי פעם אחת שיצא מגדרו, אבל כמובן לא עבורו, אלא עבור הישיבה. רבינו גר בחדר קטן בבניין ישן בישיבת "בית אריה". הישיבה נמצאת בקומה העליונה, ובראשותה עמד הרב הגאון אליעזר פטצינסקי זצ"ל, חתנו של רבינו.

מאחורי הישיבה היה חדר שבו היה גר בחור רווק, ובאחד הימים בא הבחור לרבינו בהצעה, שמוכן לעזוב את החדר לטובת ישיבתו של ר' אריה, ובתמורה ישלמו לו דמי מפתח. רבינו לא הסכים, וכן לא היה בידו סכום כסף, ובשום אופן לא רצה לבקש ממישהו כסף לדמי מפתח.

ביום י"ב באב תשכ"ז כשבאתי להתפלל מנחה גדולה אצל רבינו, אמר לי: "אדבר איתך בעניין חשוב אחרי מנחה". התיישבנו ליד השולחן, ורבינו נתן לי מפתח, ואמר לי: "אתמול בערב בא הבחור אלי, ושם את המפתח של חדרו על שולחני, והבחור אומר לי: 'פיניתי את החדר, ואיני רוצה דמי מפתח', והבחור מבקש ממני מחילה. אמרתי לבחור שלא היה שום תרעומת עליו והודיתי לו, וברכתי אותו. והנה המפתח. ואני מבקש ממך לטפל בעניין שאני רוצה לצרף את שטח החדר, ולהגדיל את אולם הישיבה".

קיבלתי את הצעתו, וליבי מלא שמחה שאזכה לעשות את העבודה הזאת. למחרת פניתי למשפך, ר' משה חמוי, לבצע את העבודה. מר חמוי אמר לי: "אני מאושר לעשות את העבודה במקום קדוש זה בישיבה של רבי אריה, ואתה תשלם לי רק על העבודה היומית ולא בקבלנות, כדי שיעלה פחות".

המשך בעמוד הבא

כמים תינים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

הבאתי את חומרי הבניין הנחוצים, והוא הביא פועלים והחל במלאכתו. ביקשתי ממר מזרחי, בעל חנות לחומרי בניה, ארבע מסילות ברזל לתמיכה בתקרה לאחר שיוציאו את הקיר שמפריד בין הישיבה לחדר. מר מזרחי שאלני: "מה, נהיית קבלן?". ואני בתומי עניתי לו שהמסילות עבור שיפוץ בישיבה של רבי אריה. מששמע את דבריי מיד קרא לשני פועלים להכין את המסילות ושלא תהיינה בהם חלודה, ומיד העמיסו את המסילות על הטנדר שלו. מר מזרחי לא רצה לקבל תשלום בשום אופן, ואמר לי: "אני מודה לך שזיכית אותי במצווה גדולה כזאת עבור ישיבתו של ר' אריה". לאחר מכן פניתי למר חיים רונדל, שהיה נגר. כששמע שמדובר בישיבתו של ר' אריה מיד הלך אתי לישיבה, לקח מידות, ובמשך יומיים כל עבודת הנגרות הורכבה לשביעות רצוני. וכך היה עם הריצוף. ניגשתי לרצף הידוע בשכונה, רבי סעדיה. הוא טרם שמע אותי, וכבר אמר לי: "אין לי זמן, אני תפוס". לא ויתרתי ואמרתי לו: "זה לישיבה של רבי אריה". כשהוא שמע, מיד פינה זמן, ותוך יום וחצי סיים את עבודתו, ולא לקח תשלום כלל. "זאת זכות", אמר לי, "לעבוד בשביל ר' אריה".

הלכתי לבית החרושת למרצפות של ר' דוד גוטליב ז"ל, ותוך שעתיים המרצפות היו בישיבה. זכור לטוב ר' ישראל וטנשטיין ז"ל שעזר הרבה בעניין. כל אחד מהנ"ל ביקשו לעשות עבור ישיבת "בית אריה".

שבוע לפני ראש השנה נגמרה ונשלמה העבודה, ובאתי להגיד לרבינו שנשלמה העבודה. וכבר היה לו קשה לעלות במדרגות, ואני תמכתי בו, ועלינו ביחד לישיבה. שמחה גדולה הייתה נסוכה על פניו כשראה שנשלמה המלאכה.

(מתוך "עת לחשוב")

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

טרם קריאת ההפטרה מברך העולה 'מפטיר' את ברכת "אשר בחר בנביאים טובים" ומתחיל להפטיר. במקום שאינו יודע לקרוא את ההפטרה יכול אחר לקרוא בשבילו, ויקרא יחד איתו בשקט ולאחר מכן ישוב ויברך את הברכות שאחר ההפטרה.

לאחר ההפטרה מברכים ד' ברכות: "האל הנאמן בכל דבריו", "רחם", "שמחנו" ובשבתות ומועדים מוסיף: "על התורה ועל העבודה" וחותרם "מקדש השבת" / "ישראל והזמנים". אמנם בראש חודש אין מזכירים בברכות את עניינו של יום, משום שאין ראש חודש גורם לחיוב ברכת ההפטרה, אם לא שהיה חל בשבת (מ"ב רפד סק"ד). פסק מרן הרמ"א (תצ ט) שהוא הדין בשבת חול המועד פסח, שאין מזכירין "מקדש ישראל והזמנים" אלא "מקדש השבת" בלבד, והטעם הוא כאמור שאין הפטרה בחול-המועד אם לא מכח השבת (מ"ב תצ ס"ק טו). אך בשבת חול המועד סוכות כן חותרם "מקדש השבת וישראל והזמנים" ומזכיר באמצע הברכה "על יום חג הסוכות הזה". וביאר (תצ ס"ק טז) טעמו משום שכל יום בעל קרבן אחר, ולכן נחשב על יום כמועד בפני עצמו. אך לנוהגים כמנהג הגר"א גם בסוכות אין מזכירים את עניין החג (מעשה רב רכו, הו"ד במ"ב שם). וכן כתב החיד"א (ברכ"י תכד ס"ק ב) שלא להזכיר את חג הסוכות, אך למעשה רוב בני אשכנז ורוב בני ספרד (כפסק מרן הגרע"י ביחוד א ע) כן מזכירים.

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

האם יש מניעה לחלוץ תפילין של ראש כשיש ספר-תורה?

שאלה

המג"א (סי' כה ס"ק כט) כותב שכשיש ספר-תורה אסור לחלוץ תפילין של ראש ולהישאר עם ראש מגולה מול ספר התורה, וכן פסק מרן המ"ב (שם ס"ק נח) אולם אם זה נעשה תחת הטלית אז ממילא אין גילוי ראש ומותר.

תשובה

אני סובל מחומציות בקיבה, וכדי להטיב על הרגשתי אני אוכל מאכל מסוים מסיבי פשתן, האם מותר לי לאכול מאכל זה קודם התפילה?

שאלה

דבר זה מותר לכתחילה, שכן קצוה"ש (סי' קלד) התיר לחזנים לגמוע ביצה בשביל להקל על גרונם בתפילה. וכן במ"ב (סי' צ ס"ק מה) התיר ללעוס צמח מסוים (לקריץ) בכדי להקל על ליחות ושיעול. אולם יש לומר ברכות התורה ולקרוא קריאת שמע קודם לכן.

תשובה

כמים תיגם

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

איך שאמרים על הברכה?

משה מסביר לבני ישראל איך לשמור על עצמם ומגלה להם בפירוט באילו מקרים הם ייפגשו כשהיו בארץ, אילו אתגרים מצפים להם. לכן נותן להם הקב"ה מצוות הקשורות לאכילת התבואה של ארץ-ישראל הקדושה, איך לנהוג באנשים שאין להם מה לאכול, איך להתנהג עם העובדים במקדש, עם אנשים שעובדים יחד. בנוסף מזכיר להם משה את הימים המיוחדים בשנה: פסח, שבועות וסוכות בו נפגשים בבית המקדש כל עם ישראל יחד!!

שאלות על הפרשה

1. על איזה הר ניתנה הברכה?
2. מה הכוונה "העבט תעביטנו"?
3. מתי עלינו לקיים את מצוות "ושמחת"?
4. מה זה "זבח"?
5. מה זה "לחם עוני"?
6. מה סימן הטהרה של דגים?
7. מי היה העם שישב בארץ לפני שנכנסו בני ישראל?
8. מה זה "מופת"?
9. איזה מום יכול להיות בקורבן?
10. מהו "תל עולם"?

ילדים וקריים

תוכלו לשלוח תשובות לכתובת האי"ל: kids@ish-tsadik.org.il

ומתנה מיוחדת תשלח בדואר לאחד מכם.

כמים תינים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

סיפור לאורו של ר' אריה

יום אחד ניגש אחד מתלמידיו של ר' אריה בשיבת עץ החיים, לחדר של רבי אריה, שהיה המשגיח הרוחני בתלמוד תורה, כדי לשאול אותו שאלה.

ר' אריה ביקש מהתלמיד בעדינות שימתין לו קצת כי הוא היה עסוק. התלמיד המתין שעה ארוכה, הבין כי הרב עסוק והלך הביתה.

בלילה הופתעו ההורים שלו לראות את ר' אריה עומד בכניסה לבית. רבי אריה הגיע אליו הביתה כדי לשמוע מה היה לתלמיד לומר לו. ר' אריה נזכר בתלמיד וחשב שאולי התלמיד הצטער שהמתין. איזו רגישות היתה לר' אריה!

בואו נמשיך את האור של ר' אריה

אפשר להסתכל סביבנו ואם אנחנו רואים שמישהו רוצה לשאול אותנו שאלה או לפנות אלינו בבקשה ואנחנו לא פנויים להקשיב לו, חשוב להזכיר לעצמנו לחזור אליו כדי לא לשכוח אף בקשה או פניה אלינו, כפי שהיינו רוצים שיהגו איתנו. בעזרת ה' כך נזכה להמשיך את דרכו של ר' אריה.

שבת שלום!